

## ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI RZECZNICZEJ I KONTROLI OBYWATELSKIEJ

Wspierano działania mające na celu sprawowanie obywatelskiej kontroli nad funkcjonowaniem instytucji publicznych i instytucji zaufania publicznego oraz zwiększenie ich przejrzystości i przestrzegania reguł dobrego rządzenia.

**110 projektów** (w tym **3** adresowane do dzieci i młodzieży)

**124 miejscowości**, w których prowadzono działania

**61 projektów** miało zasięg ogólnopolski lub monitoring prowadzony był w instytucjach centralnych

**6814 instytucji** poddanych monitoringowi, **2567** z nich podjęło współpracę z organizacjami

**105 różnych zagadnień i aspektów** funkcjonowania instytucji publicznych poddanych badaniom

**517 raportów i rekomendacji**, analiz i opinii oraz stron internetowych

**2,4 mln osób** poinformowanych lub włączonych do działań kontrolnych i rzecznich

**122 różnego typu zmian** na poziomie centralnym i lokalnym

Projekty miały różny charakter i zasięg – od projektów lokalnych, podejmujących tematy ważne dla lokalnych społeczności, po projekty monitorujące procesy formułowania i wdrażania polityk publicznych na szczeblu krajowym.

### Monitorowane problemy

Prowadzone przez organizacje działania kontrolne i rzecznicze dotyczyły różnych obszarów (m.in. opieka zdrowotna, sądownictwo, edukacja, ochrona środowiska, dostęp do informacji publicznej, przejrzystość). Monitorowano 105 różnych zagadnień i aspektów funkcjonowania instytucji publicznych. Sprawdzone m.in.: jawność posiedzeń rad miejskich i dzielnicowych, uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych w przestrzeni miejskiej, przestrzeganie regulacji dotyczących ochrony środowiska, przestrzeganie praw dzieci niepełnosprawnych w systemie edukacji, procedury rekrutacji na studia doktoranckie i ich finansowanie. Monitorowano także proces stanowienia prawa oraz wdrażanie zapisów ustaw i konwencji międzynarodowych (np. Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami).

Wiele działań dotyczyło ochrony zdrowia – tematu dotychczas rzadko podejmowanego przez organizacje strażnicze, a niezwykle istotnego społecznie. Monitorowano regulacje i praktyki diagnozowania chorób onkologicznych, stosowanie standardów opieki okołoporodowej, kwestie edukacji seksualnej i stosowania przez lekarzy „klauzuli sumienia”. Sprawdzano jakość obsługi pacjentów w przychodniach i szpitalach, a także prowadzono działania rzecznicze dotyczące systemu opieki psychiatrycznej w Polsce.

Innym ważnym i nowym obszarem był wymiar sprawiedliwości. Sprawdzano np. funkcjonowanie instytucji biegłego sądowego czy warunki pracy w sądach. Przedstawiciele organizacji obserwowali rozprawy dotyczące spraw leżących w obszarze ich zainteresowań, np. przemocy domowej lub znęcania się nad zwierzętami. Prowadzono obywatelski monitoring sądów, polegający na obserwacji przebiegu rozpraw przez przeszkolonych wolontariuszy.

Często poruszonym tematem była ochrona środowiska. W odróżnieniu od monitoringu w obszarze zdrowia i wymiarze sprawiedliwości, działania te mają w Polsce długą tradycję i są zazwyczaj prowadzone przez wyspecjalizowane organizacje ekologiczne. Monitorowały one m.in. procesy planowania i zarządzania obszarami chronionymi i cennymi przyrodniczo. Ich praca często polegała na inwentaryzacji roślin i zwierząt na terenach objętych ochroną, co pozwalało prowadzić rzecznictwo oparte na danych.

### **Monitorowane instytucje**

W sumie kontroli poddano 6 814 różnych instytucji (m.in. ministerstw i innych organów administracji rządowej, jednostek samorządu terytorialnego, szkół, uczelni, szpitali, sądów), 2567 z nich podjęto współpracę z organizacjami lub zareagowało na działania przez nie prowadzone. Przedstawiciele instytucji poddawanych monitoringowi brali udział w wydarzeniach konsultacyjnych i promocyjnych, niekiedy pomagali w ich organizacji, a także omawiali z organizacjami przedstawiane propozycje zmian.

### **Dokumentowanie i upowszechnianie**

Powstało 517 raportów i rekomendacji, analiz i opinii oraz stron internetowych dokumentujących prowadzone działania i upowszechniających ich rezultaty. Raporty i rekomendacje adresowane były głównie do kontrolowanych instytucji, ale organizacje w dużo większym stopniu niż wcześniej kładły nacisk na informowanie o swoich działaniach i włączanie w nie obywateli. Przeprowadzono ponad 700 takich inicjatyw - były to zarówno otwarte spotkania dla mieszkańców, jak i akcje prowadzone w Internecie, podczas których zachęcano do wspierania działań kontrolnych i rzeczniczych, np. do podpisywania petycji czy popierania postulowanych zmian. Z informacjami o strażniczych działaniach organizacji zapoznało się ok. 2,4 mln osób.

### **Wprowadzone zmiany**

Prowadzone przez organizacje działania kontrolne i rzecznicze zaowocowały wprowadzeniem 122 różnego typu zmian na poziomie centralnym i lokalnym. Zmiany te polegały m.in. na nowelizacji przepisów prawnych (np. nowelizacja ustawy o systemie oświaty polegająca na dostosowaniu egzaminów do potrzeb uczniów niepełnosprawnych), udoskonaleniu bądź zmianie polityk publicznych (np. wprowadzenie w Krakowie uchwały antysmogowej), zwiększeniu przejrzystości w samorządach (np. nagrywanie i publikowanie na stronie urzędu wszystkich posiedzeń komisji w Radzie Miasta Krakowa), rozwiązaniu istotnego dla mieszkańców problemu (np. zwiększenie liczby regionalnych połączeń kolejowych w kilku województwach).